

VERKSAMHETSFÖRLAGD UTBILDNING

Vårdförbundet Students VFU-ranking 2016

2016-06-22

Anna Karin Ulander, Jonas Vallgård, Eva Carlström, Sara Both och Gölin Frank

Innehåll

1	Förord	5
2	Sammanfattning	6
1	Vårdförbundet Students VFU-ranking 2016	8
2	Vad tycker studenterna om sin VFU?	11
2.1	Bra stöd från universitet och högskola.....	11
2.2	Bra stöd från handledarna under VFU	12
2.3	Rättvisa och objektiva bedömningar av VFU	14
2.4	Bra bemötandet från medarbetarna på arbetsplatserna	15
2.5	Bra möjlighet att tillämpa teoretiska kunskaper	16
2.6	Missnöje med möjligheten till daglig reflektion tillsammans med handledare.....	17
2.7	Ny teoretisk kunskap under VFU	19
2.8	En av fyra har övervägt att byta yrke efter någon VFU- placering	20
2.9	Avdelningar som i huvudsak drivs av studenter.....	22
2.9.1	Tycker du att studentdriven enhet var bättre än traditionell VFU?	23
2.10	Så här vill studenterna förbättra VFU	24
2.10.1	Förbättra handledares kompetens- och mer tid för handledning	24
2.10.2	Bättre kommunikation och samverkan mellan universitet och högskolor och verksamhet.....	24
2.10.3	Bättre möjlighet att påverka tilldelning av VFU-platser och fördelning av VFU	24
2.10.4	Mer VFU och praktisk träning integrerat med utbildningen	25
2.10.5	Bättre balans i antal studieuppgifter från lärosätet och bättre integrering med VFU	25
2.10.6	Bättre studentbemötande	25
3	Framtidens VFU om Vårdförbundet Student får drömma	27
3.1	Förbättrad samverkan och integrering mellan utbildning och verksamhet	27

3.2	Förstärk handledarkompetensen med handledning på rätt nivå.....	27
3.2.1	Handledare	27
3.2.2	Huvudhandledare	28
3.2.3	Handledarens förutsättningar	28
3.3	Fler förenade tjänster som bildar brygga mellan lärosätena och verksamheten.....	28
3.4	Mer verksamhetsintegrerat lärande	28
3.5	Mer interprofessionellt lärande	28
3.6	Mer fokus på vårdverkssamhet som bedrivs inom primärvården	29
3.6.1	Mer VFU inom kommunal hälso- och sjukvård	29
4	Metod.....	30

Vårdförbundet Student har 11 000 medlemmar och finns för dig som studerar till sjuksköterska, biomedicinsk analytiker eller röntgensjuksköterska. Vårdförbundet Student har en nationell styrelse och representanter ute på universiteten och högskolorna. Vi arbetar för att påverka din studiesituation, kvaliteten i utbildningarna och ditt blivande yrkesliv.

1 Förord

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är en central del av utbildningen till sjuksköterska, biomedicinsk analytiker och röntgensjuksköterska. VFU utgörs av kurser där utbildningen är förlagd till olika kliniska verksamheter inom öppen och sluten hälso- och sjukvård eller omsorg. Under handledning ska studenterna få praktisk färdighetsträning och möjlighet att tillämpa teoretiska kunskaper inom sina huvudområden; omvårdnadsvetenskap, vårdvetenskap, biomedicinsk laborietvetenskap eller radiografi.

För oss i Vårdförbundet Student är frågan om VFU mycket viktig. Genom den här enkätundersökningen vill vi få aktuell kunskap om hur studenterna upplever kvaliteten på den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. Med en VFU-ranking vill vi dessutom uppmärksamma de lärosäten som erbjuder särskilt bra verksamhetsförlagd utbildning, samtidigt vill vi sporra övriga till att förbättras.

Här vill vi passa på att rikta ett särskilt tack till alla studentrepresentanter som hjälpt till att sprida information om enkätundersökningen och dess betydelse.

Undersökningen vänder sig till medlemmar i Vårdförbundet Student som studerar sin sista termin. I enkäten har vi ställt frågor om studenternas erfarenheter och deras upplevelser när det gäller stöd från universitet och högskola, handledningen på arbetsplatsen och bemötande från de andra medarbetarna under de olika VFU-placeringarna. Vidare finns frågor om i vilken utsträckning studenten gavs möjlighet att tillämpa och inhämta teoretisk kunskap och om det fanns tillräckligt med tid för reflektion tillsammans med handledare.

VFU utgör en viktig del i utvecklingen av den professionella kompetensen och är en viktig brygga över till det kommande yrkeslivet. VFU ger också möjlighet till möten med andra yrkesgrupper och med studenter från andra utbildningsprogram. Det är viktigt att VFU präglas av professionalitet, ett bra bemötande från alla medarbetare och inte minst en god arbetsmiljö. Vilket sammantaget ska bidra till att studenterna, förutom att utvecklas i sin profession, också kan känna att dom har gjort rätt yrkesval.

Stort tack till alla som deltog och lycka till i ert kommande yrkesliv!

Sofia Persson
Ordförande, Vårdförbundet Student

Anna Karin Ulander
Studenthandläggare, Vårdförbundet

Sara Both
Studenthandläggare, Vårdförbundet

2 Sammanfattning

Vårdförbundet Students syfte med enkäten är att kartlägga studenternas upplevelser av den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) både när de gäller innehåll och genomförande. Vi vill också att rapporten ska kunna fungera som ett bra underlag för att fortsätta prata om vikten av den verksamhetsförlagda utbildningen, komma med förslag till förbättringar och därigenom bidra till en höjning av utbildningskvaliteten.

För att stimulera utvecklingsarbetet har Vårdförbundet Student också valt att presentera en VFU-ranking. Den rankingen har utfallit så att Högskolan i Dalarna under 2015-2016 bedömts ha de bästa VFU-verksamheterna. Andra VFU-platser som i snitt fått särskilt gott betyg är de som är knutna till Blekinge Tekniska Högskola, Högskolan i Halmstad, Linköpings universitet och Malmö Högskola.

När vi sammanfattar studenternas svar på resterande frågor i undersökningen finner vi att de flesta studenter generellt sett är mycket nöjda med sin VFU. Övervägande andel (drygt 60 procent) uppfattar till exempel att de fick ny teoretisk kunskap och att de fick möjlighet att praktiskt tillämpa sina akademiska kunskaper. Nästan lika många uppger att bemötandet från medarbetare på arbetsplatserna var bra. 70 procent anser också att de fått en objektiv och rättvis bedömning under sin VFU.

Stödet från universitet och högskola är lite mer varierande. Hälften av studenterna är i stort sett nöjda med stödet från lärosätet. Ännu fler tycker att de överlag fick ett bra stöd från sina handledare i verksamheterna.

Biomedicinska analytikerstudenter är den grupp studenter som är mest positiva till sin VFU.

Undersökningen pekar samtidigt på att det finns flera förbättringsområden. Minst nöjda är studenterna med möjligheterna att få tid till reflektion tillsammans med handledare. Hela 34 procent upplever att den dagliga reflektionstiden väsentligt kan förbättras.

Trots stor nöjdhet med VFU uppger ändå var fjärde student att de övervägt att byta yrke efter någon av sina VFU-placeringar. Det som ger upphov till mest tvivel om yrket är dålig arbetsmiljö och framförallt hög stress på arbetsplatserna. Andra faktorer som kan bidra till tankar på att byta yrke är omfattande skiftarbete eller brister i ledarskap och organisation.

När vi avslutningsvis frågat studenterna om vad de uppfattar som mest angeläget att förbättra, framträder särskilt följande sex områden:

- Handledarnas kompetens och att öka tiden för handledning.
- Kommunikationen och samverkan mellan lärosäte och verksamhet.
- Hur tilldelning och fördelning av VFU-platserna går till.
- Mer VFU och praktisk träning integrerat i utbildningen.
- Bättre integrerade studieuppgifter under VFU.
- Bemötande från handledare och medarbetare i verksamheten.

Det här vill Vårdförbundet Student

För att utveckla den verksamhetsförlagda utbildningen, inom de utpekade förbättringsområdena föreslår Vårdförbundet Student följande

- Att samverkan mellan utbildning och verksamhet förbättras.
- Att handledarkompetensen förstärks med handledning på rätt nivå.
- Att villkoren för handledare blir bättre med mer avsatt tid och stöd i sin roll från arbetsplatsen.
- Att det bör finnas fler förenade tjänster d.v.s fler som både är verksamma på universitet och högskolor och i kliniskt arbete. De bildar en brygga mellan lärosätena och verksamheten.
- Att lärandet blir mer verksamhetsintegrerat och att olika professioner utbildas tillsammans.
- Att fokus på primärvården och kommunal hälso- och sjukvård ökar.

Stress, dålig arbetsmiljö och brister i bemötande är skälet till att var fjärde student någon gång under VFU övervägt att byta yrke. Det är inte acceptabelt och något som måste förändras.

Enligt Sveriges kommuner och landsting (SKL) behöver cirka 180 000 personer rekryteras till vård- och omsorgssektorn fram till 2019. Bristen på biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor, barnmorskor och specialistutbildade sjuksköterskor är redan mycket stor. Samhället har inte råd att var fjärde student övervägt att byta yrke. Studenter är framtidens medarbetare. En positiv erfarenhet av VFU kan lägga grunden för en framtida rekrytering.

1 Vårdförbundet Students VFU-ranking 2016

Rankingen av årets VFU-placeringar baseras på frågan: ”Vilket sammanfattande betyg vill du ge dina VFU-placeringar?”. 775 studentmedlemmar i Vårdförbundet spridda på 25 olika universitet och högskolor besvarade frågan. Överlag fick VFU-placeringarna ett bra betyg, sammantaget för alla studieorter var poängmedelvärdet 4,58 på en skala från 1-6. Där sex var högsta betyg.

Resultat

Högskolan i Dalarna har under 2015-2016 haft de bästa VFU-placeringarna. Andra VFU-platser som i snitt fått särskilt gott betyg är de som är knutna till Blekinge Tekniska Högskola, Högskolan i Halmstad, Linköpings universitet och Malmö Högskola.

De lärosäten där verksamheterna, enligt studenternas betyg, har mest att göra för att höja den generella nivån på VFU-placeringarna finns vid Mittuniversitetet, Högskolan i Gävle, Röda korsets högskola, Uppsala universitet och Göteborgs universitet.

Vårdförbundet Students VFU-ranking 2016

Universitet eller Högskola	Placering	Poängsnitt	Rekommenderar	Antal svar
Högskolan Dalarna	1	4,96	6,86	28
Blekinge tekniska högskola	2	4,86	5,79	14
Högskolan i Halmstad	3	4,83	7,45	29
Linköpings universitet	4	4,81	8,15	48
Malmö högskola	5	4,81	7,32	36
Karlstad universitet	6	4,77	7,06	31
Högskolan i Borås	7	4,76	7,9	21
Lunds universitet	8	4,74	7,32	31
Högskolan Jönköping	9	4,69	6,4	48
Högskolan Väst	10	4,68	7,48	31
Högskolan Kristianstad	11	4,65	8,78	23
Karolinska institutet	12	4,64	7,21	61
Linnéuniversitetet	13	4,59	7,14	29
Umeå universitet	14	4,59	7,25	49
Högskolan i Skövde	15	4,58	6,58	12
Sophiahemmets högskola	16	4,5	8	18
Mälardalens högskola	17	4,46	7,08	26
Örebro universitet	18	4,45	7,13	38
Ersta Sköndals högskola	19	4,43	7,76	28
Luleå tekniska universitet	20	4,42	5,65	26
Mittuniversitetet	21	4,32	5,97	34
Högskolan i Gävle	22	4,23	4,92	13
Röda korsets högskola	23	4,22	8,11	18
Uppsala universitet	24	4,2	6,27	46
Göteborgs universitet	25	4,19	6,22	37

Studenterna fick utöver betygsfrågan även ta ställning till en bredare fråga. Nämligen: Hur troligt är det att du utifrån dina VFU-placeringar skulle rekommendera ditt universitet eller högskola till kommande studenter? Den frågan utgick ifrån en frågetyp som brukar benämnas Net Promoter Score¹ (NPS). Skalan var därför elvgradig från 0- 10. I tabellen ovan har vi dock beräknat och använt ett vanligt medelvärde. De svarande fick även möjlighet att kommentera sitt svar i fri text. Att vi anser frågan vara bredare betyder bland annat att vi förväntar oss att studenterna väger in lärosätets roll och till viss del utbildningen i stort när man besvarar den här typen av fråga.

Resultatet visar också att även om man kan vara mycket nöjd med själva VFU-placeringarna, så tycks det finnas andra omständigheter som gör att man ändå inte fullt ut rekommenderar sitt universitet till nya studenter. Det gäller till exempel för årets tvåa – Blekinge tekniska högskola. Det kan alltså betyda att även om hälso- och sjukvården i länet överlag tillhandhåller bra verksamhetsförlagd utbildning, så kan det exempelvis finnas praktiska omständigheter som drar ner upplevelsen av VFU. Omvänt finns lärosäten där man relativt sett är mindre nöjd med VFU, men där man ser andra värden i utbildningen som gör att man ändå är mer positiv till att rekommendera lärosätet. Ett tydligt exempel är Röda Korsets högskola.

Mest benägna att rekommendera sin utbildning är studenter vid Högskolan i Kristianstad. Vi kan också finna att Linköpings universitet återfinns i toppen både vad gäller nöjdhet med VFU och i rekommendationen av utbildningen.

I kommentarerna till frågan framstår två faktorer som särskilt viktiga för en bra helhetsupplevelse. Dels påpekar flera att det både är ansträngande och kostsamt om många placeringar ligger långt från studieorten:

”VFU placeringarna ligger ofta långt bort, vilket resulterar i ’oväntade’ utgifter och lång, jobbig restid. Dessutom finns oftast inte ett bra samarbete mellan VFU-placeringen och högskolan”

”Bra VFU placeringar förutom att man fick pendla väldigt långt vissa veckor. Det var mycket påfrestande på ekonomin då man inte fick något ekonomiskt stöd från skolan.”

Dels lyfter studenterna fram handledarnas stora betydelse. Här följer några citat på det temat:

¹ De som ger betyget 0-6 betecknas Detractors, de som anger betyget 7-8 kallas Passives och de som ger betyget 9 eller 10 är så kallade Promoters. Net promoter score kan anta ett värde mellan -100 och 100. För att få fram värdet på NPS så räknar man andelen svar som angivits på betygen 9-10 och drar sedan bort andelen som givit något av betygen 0-6. Betyg 7 och 8 tas inte alls med i beräkningen.

”Vore bra om alla handledare får gå en handledarutbildning. Är väldigt nöjd med vissa placeringar och missnöjd med andra.”

”Det är inte skolans förtjänst att jag är nöjd med min VFU. Jag har haft turen att få bra handledare.”

”Högskolan ... är allmänt dåliga på att ge oss VFU i närheten av där vi bor eller där vi önskar. Även om samtliga platser varit bra och levt upp till mina förväntningar, så är det inte okej att vi studenter ska behöva sätta undan pengar i flera månader innan VFU:n, endast utifall vi blir placerade så långt hemifrån att vi blir beroende av att köra egen bil eller till och med tvingas leva med dubbla hyror under en period!”

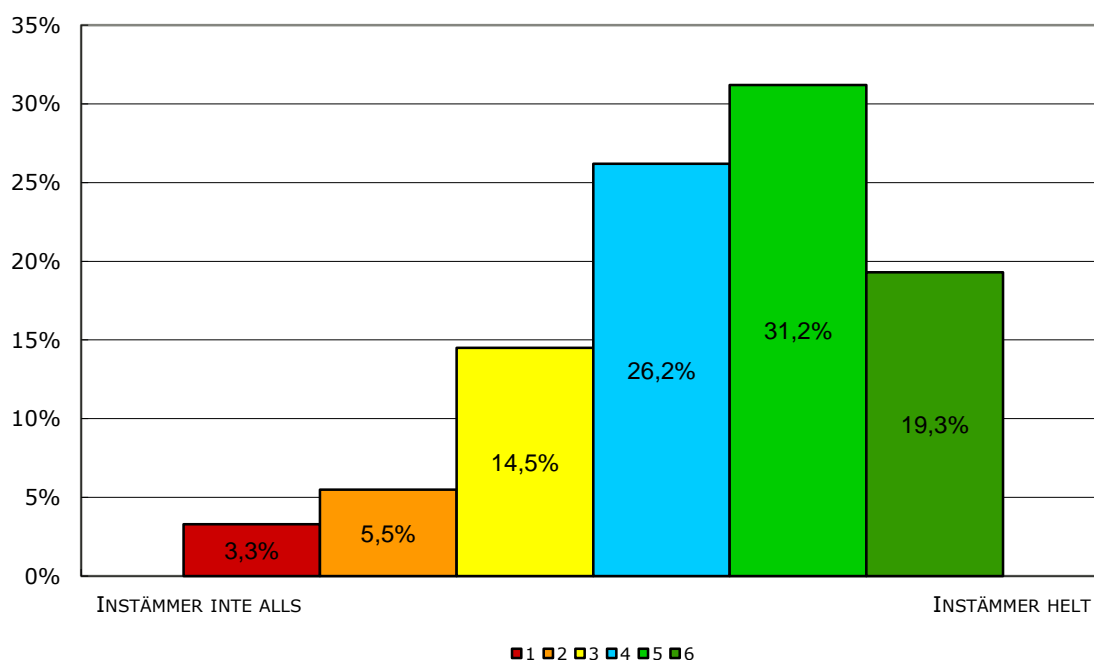
2 Vad tycker studenterna om sin VFU?

I detta kapitel analyseras svar på enkätfrågor till Vårdförbundets studentmedlemmar angående kvaliteten på VFU. Sammanställningen bygger på 790 svarande studenter fördelade på 25 universitet och högskolor. För mer information se metod och urval. Frågorna behandlar ämnen som stöd under VFU-placeringar, bemötande, tid för reflektion och ny teoretisk kunskap.

Frågorna är ställda i en sexgradig skala från instämmer inte alls till instämmer helt. Skalan har delats upp i de som instämmer helt eller mycket (5,6) och de som inte instämmer alls eller instämmer bara lite (1,2) för att tydligare peka på ytterligheter i frågorna.

2.1 Bra stöd från universitet och högskola

Jag har fått ett bra stöd från mitt universitet eller högskola under mina VFU-placeringar.

I frågan som behandlar stöd från universitet och högskola under VFU-placeringarna anser hälften av studenterna att de har fått ett bra stöd. De studenter som inte instämmer uppgår till knappt 10 procent. Vid en närmare analys av skillnader i upplevt stöd mellan studenter på utbildningar till biomedicinsk analytiker, röntgensjuksköterska och sjuksköterska framgår att studerande till biomedicinsk analytiker är mest nöjda. Dock skiljer det inte mycket mellan hur studenterna på de olika utbildningarna har svarat.

Kommentarer som har kommit in när det gäller stöd under VFU-placeringarna har varit både positiva och negativa. Positivt är exempelvis att det finns engagerade lärare som är intresserade och tillgängliga. På den negativa sidan har det kommit synpunkter på bristande och otydlig information inför och under VFU.

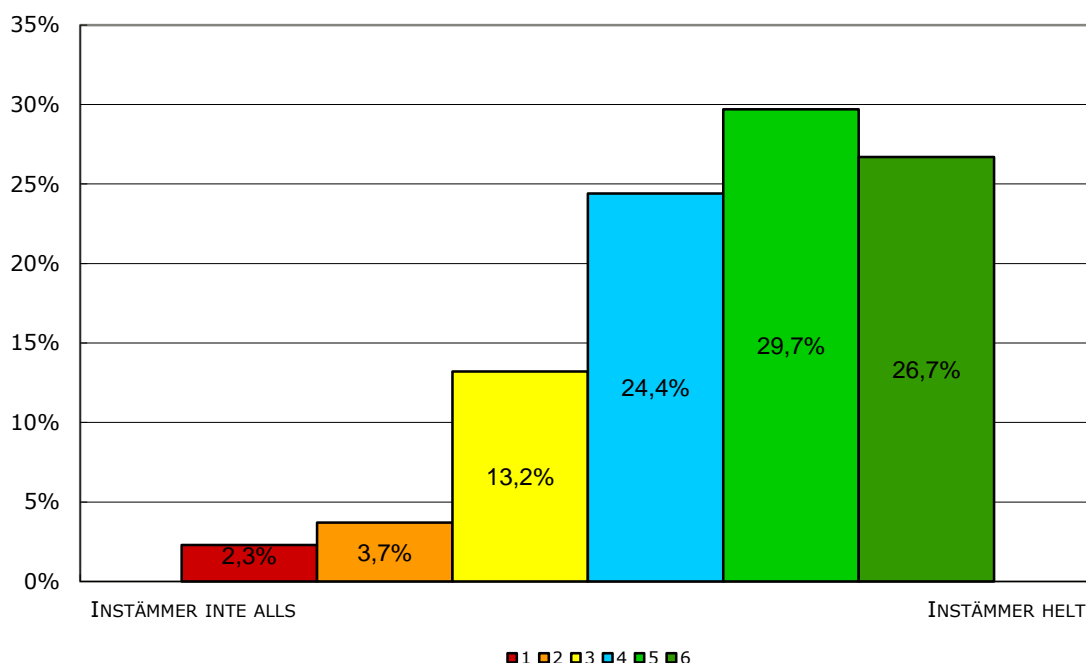
”Informationen inför VFU har varit bristfällig och i sista stund. Dock har uppföljning och tillgängligheten av lärare varit mycket bra.”

”Det har varit lite information innan praktik men under praktiken har de kliniska adjunkterna varit till stor hjälp.”

”Då jag haft problem på placeringen har jag fått mycket bra stöd ifrån skolan.”

2.2 Bra stöd från handledarna under VFU

Jag har fått ett bra stöd av handledarna på mina VFU-placeringar.

När det gäller stöd från handledare under VFU-placeringarna instämmer över hälften (56 procent) i att stödet har varit bra. Endast 6 procent av studenterna tycker inte att stödet har varit bra. Vid en närmare studie av svaren från studerande till biomedicinsk analytiker, röntgensjuksköterska och sjuksköterska visar det sig att studerande till biomedicinsk analytiker är något mer nöjda med stödet från handledarna.

Öppna kommentarer på handledarstöd visar att det varierar mycket mellan olika placeringar. Många svarande ger exempel på bra stöd med engagerade handledare. Det lyfts att handledarutbildning är positivt. Men det finns också negativa exempel på ointresserade handledare och handledare som på grund av arbetsbelastning inte har tid med sina studenter.

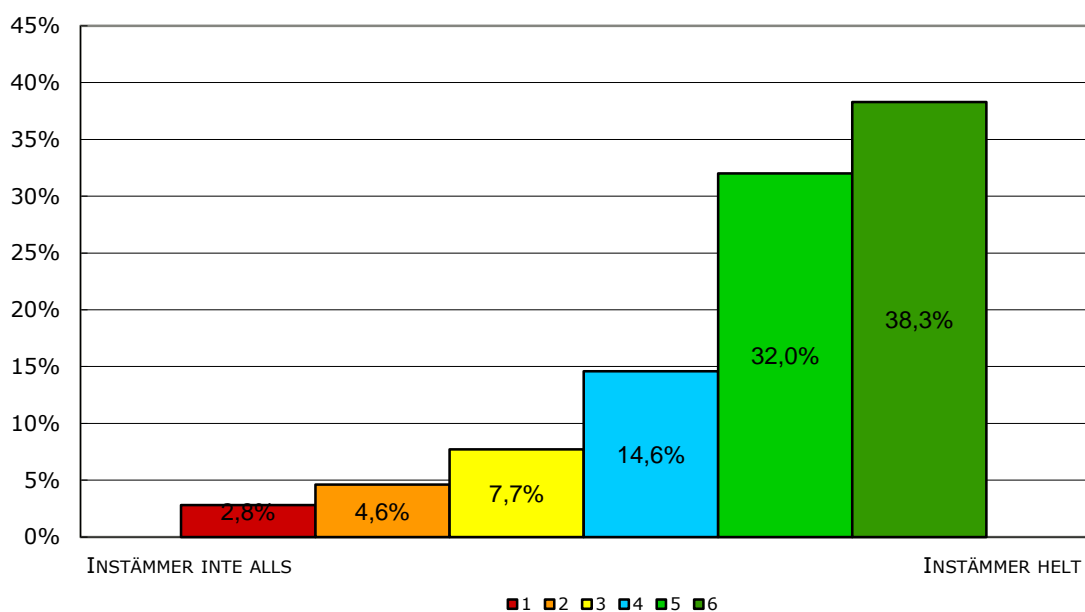
”Alla handledare ute i verksamheten har behandlat mig bra och gett mig det stöd jag förväntar mig att få.”

”Väldigt varierande kvalitet på den handledning som jag fått. Vissa handledare har inte uppvisat någon vilja att handleda, på vissa ställen har arbetsituationen varit så stressig att det inte hunnits med någon direkt handledning.”

”Vissa har varit bra, andra inte. Mer handledarutbildningar behövs. Det är också viktigt att handledarna får tid till att handleda, de är ofta stressade och planerings, utvecklings och bedömningsamtal blir ofta avbrutna, och hastiga”

2.3 Rättvisa och objektiva bedömningar av VFU

Jag upplever att mina betyg från VFU-placeringarna är baserade på objektiva och rättvisa bedömningar.

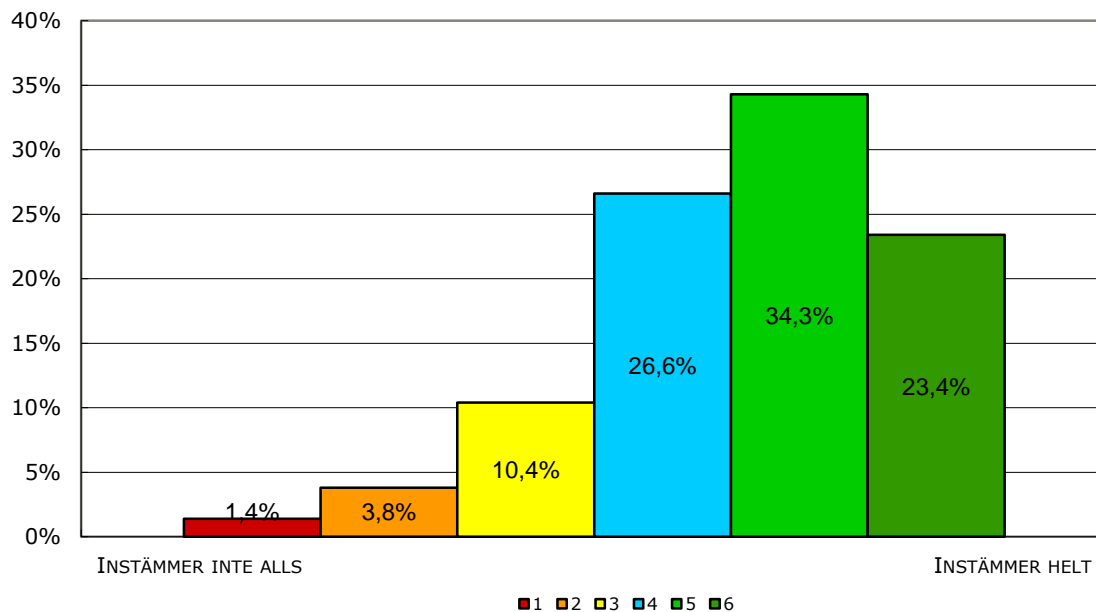

Majoriteten av studenterna, 70 procent, anser att de fått en objektiv och rättvis bedömning av sina VFU-placeringar. Mindre än en tiondel är missnöjda med bedömningen, vilket innebär att de instämmer inte alls eller mycket lite.

Totalt sett skiljer det inte mycket i instämmande mellan studerande till biomedicinsk analytiker, röntgensjuksköterskor eller sjuksköterskor. Blivande biomedicinska analytiker är något mer nöjda med att betygen från VFU-placeringarna är baserade på objektiva och rättvisa bedömningar.

2.4 Bra bemötandet från medarbetarna på arbetsplatserna

Bemötandet från medarbetarna på arbetsplatserna har varit bra under mina VFU-placeringar.

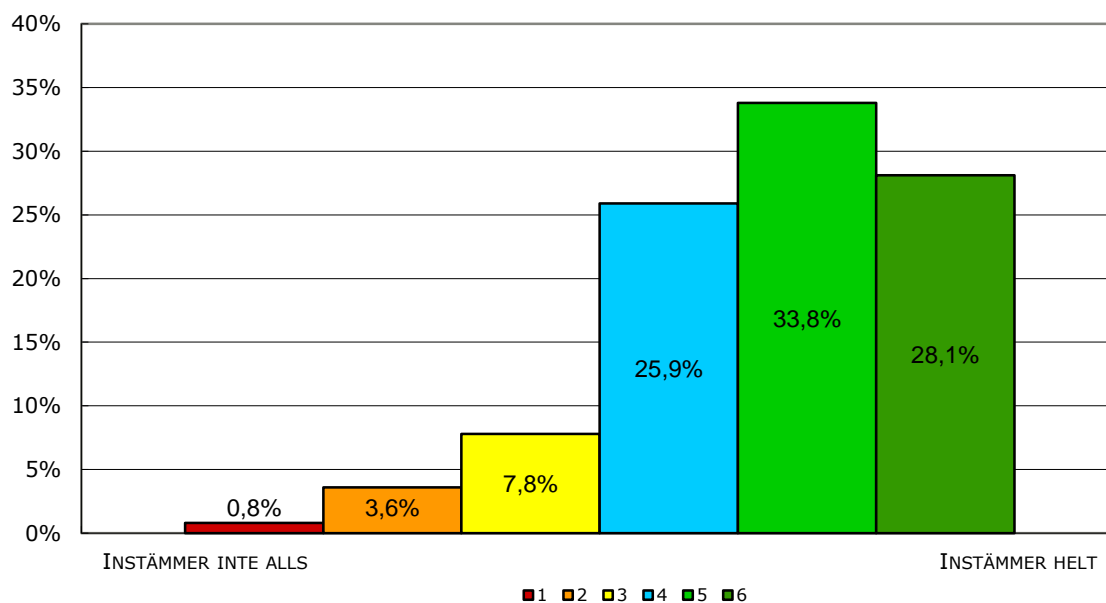
En viktig förutsättning för en bra lärandeprocess är att studenterna blir bemötta som blivande kollegor, och känner sig som en del av teamet under VFU.

Nästan 60 procent av studenterna instämmer i påståendet att bemötandet från medarbetare på arbetsplatserna har varit bra under VFU-placeringarna. Endast 5 procent av studenterna instämmer inte i påståendet.

Vid en närmare granskning av svaren från studenter från de olika utbildningarna till biomedicinsk analytiker, röntgensjuksköterska och sjuksköterska så är studerande till biomedicinska analytiker något mer nöjda.

2.5 Bra möjlighet att tillämpa teoretiska kunskaper

Jag fick möjlighet att tillämpa mina teoretiska kunskaper under mina VFU-placeringar.

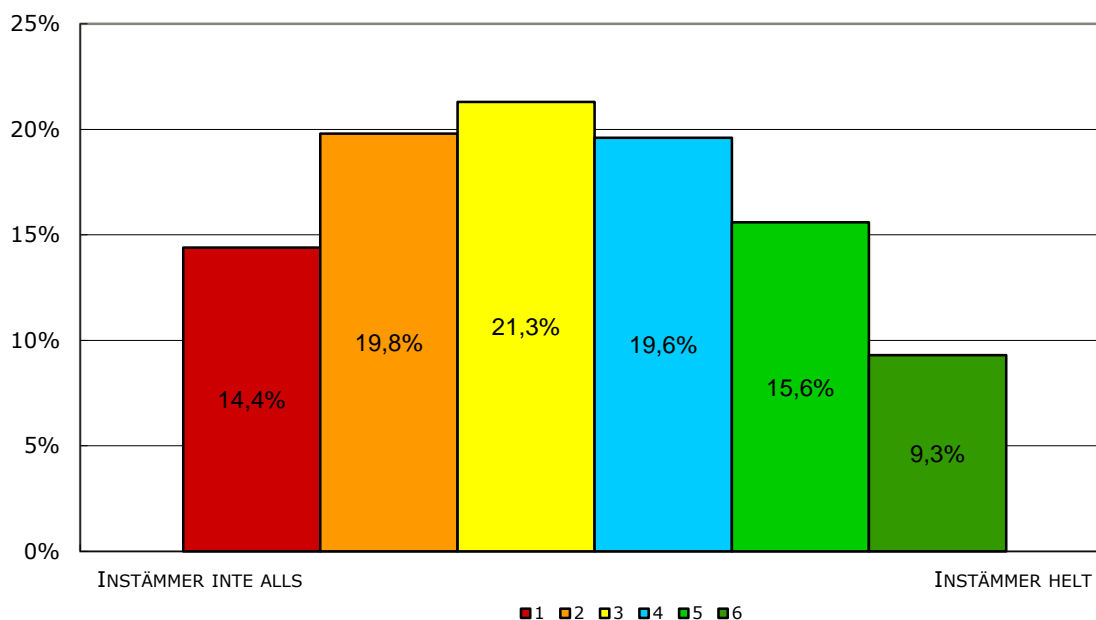

Under VFU ska studenten få praktisk färdighetsträning och möjlighet att tillämpa teoretiska kunskaper inom sina huvudområden omvårdnadsvetenskap, vårdvetenskap, biomedicinsk laborietvetenskap eller radiografi. Över 60 procent av studenterna är nöjda med den möjligheten de fick att tillämpa sina teoretiska kunskaper. Endast några få procent är direkt missnöjda.

Det skiljer inte mycket mellan svaren från studenter på de tre olika utbildningarna till biomedicinsk analytiker, röntgensjuksköterska och sjuksköterska.

2.6 Missnöje med möjligheten till daglig reflektion tillsammans med handledare

Jag fick dagligen tid till reflektion tillsammans med mina handledare under VFU-placeringarna.

Reflektion och handledning är viktiga redskap för inläring. Under VFU kan studenten och handledaren reflektera tillsammans över yrkesrollen, dess handlingsmöjligheter och hur studenten som yrkesverksam kan och bör förhålla sig till villkoren i kliniska verksamheter. Det kan vara ett övervägande av vad som hänt i en situation, eller ett planerat möte för att lära, analysera och djupare förstå olika händelser.

När det gäller frågan om daglig tid för reflektion tillsammans med handledare är hela 34 procent missnöjda med den dagliga reflektionstiden. Endast en fjärdedel instämmer att de är nöjda. Studerande till biomedicinsk analytiker är mer nöjda med den tid de fick till reflektion med handledare än studerande till röntgensjuksköterska och sjuksköterska. Studerande till biomedicinsk analytiker är genomgående mer nöjda och det är extra tydligt i den här frågan.

Studenterna har fått möjlighet att ge egna kommentarer angående om de fick daglig tid till reflektion med sina handledare. Flertalet kommenterar att det sällan eller aldrig fanns tid för reflektion. Det var ofta stressigt med hög arbetsbelastning och därmed prioriterades andra uppgifter framför reflektion. Det finns dock indikation på att det varierade mellan placeringar.

”Känns som att flera av de handledare jag träffat inte har prioriterat reflektion, varken efter utförda moment eller i slutet av dagen. Tror att det till

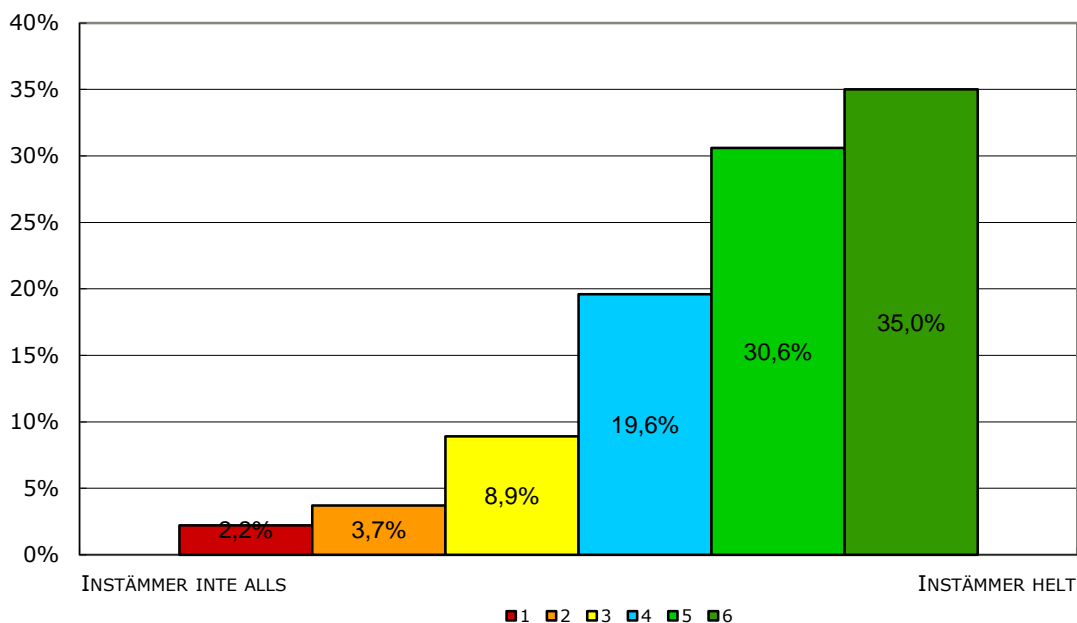
stor del beror på den stressiga arbetsituationen, att det prioriteras bort till förmån för annat....”

”Det finns sällan tid till det på ett djupare plan. Man har ju ändå en ständig dialog, så viss reflektion sker ju alltid.”

”Endast på en praktikplats där handledarna oftast hade frikopplad tid. Dessa tillfällen betydde väldigt mycket.”

2.7 Ny teoretisk kunskap under VFU

Jag fick lära mig ny teoretisk kunskap under mina VFU-placeringar.

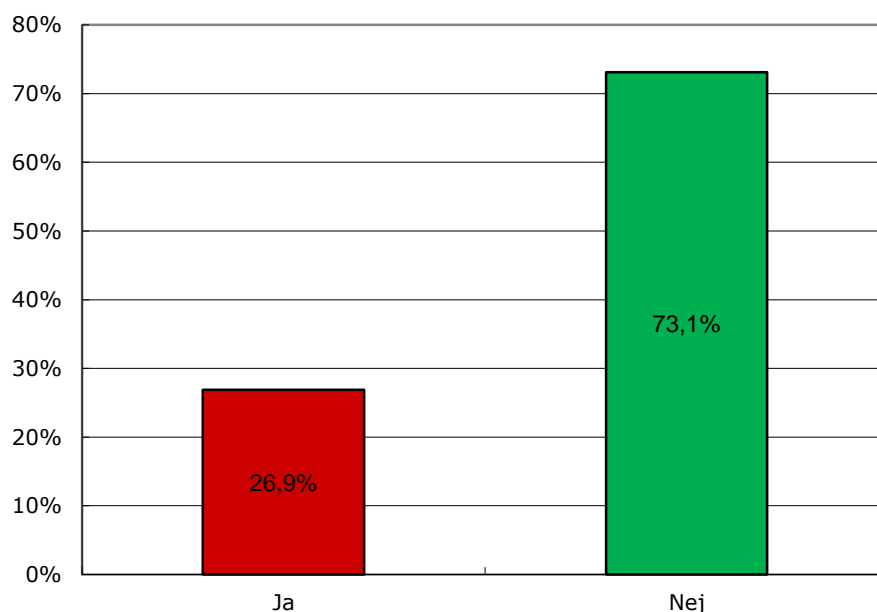
Frågan har ställts utifrån att studenterna under VFU också får till sig ny kunskap. Studenterna behöver få stöd med att se att även den kunskapen är kopplad till teoretiska grunder.

De allra flesta, 66 procent, anser att de fick lära sig ny teoretisk kunskap under sina VFU-placeringar. Endast några få procent håller inte med om att ny teoretisk kunskap förvärvades.

Återigen är det studerande till biomedicinsk analytiker som är något mer nöjda än sjuksköterskor och röntgensjuksköterskor. Vid en närmare granskning mellan de tre utbildningarna är skillnaden ytterst liten.

2.8 En av fyra har övervägt att byta yrke efter någon VFU-placering

Jag har övervägt att byta yrke efter någon av mina VFU-placeringar?

I undersökningen uppger var fjärde student att de övervägt att byta yrke efter någon av sina VFU-placeringar.

Var fjärde student har under sin VFU haft tankar på att byta yrke. Det som ger upphov till mest tvivel om yrket är enligt studenternas kommentarer arbetsmiljön och framförallt stressen. Att man får en bra upplevelse av hälso- och sjukvården under sin VFU och sedan när man påbörjar sitt arbete som legitimerad sjuksköterska, biomedicinsk analytiker eller röntgensjuksköterska även får en god yrkesintroduktion måste samtidigt vara väsentligt för att stärka yrkesrollen och yrkesvalet.

”Tveksam till om man orkar med den stress som finns i sjukvården eller kanske snarare om man VILL orka med. Detta gör att patienten ej är i fokus längre utan ”flödet” är det.”

”Bemötandet från blivande kollegor har i vissa fall varit negativt både gentemot studenter och patienter. Arbetstider upplevs negativt och möjlighet till att få en lunchrast med avkoppling från arbete ibland är begränsad.”

”Stressig miljö. Otrevliga arbetskamrater. Dålig lön. Scheman. Inget stöd av chefer.”

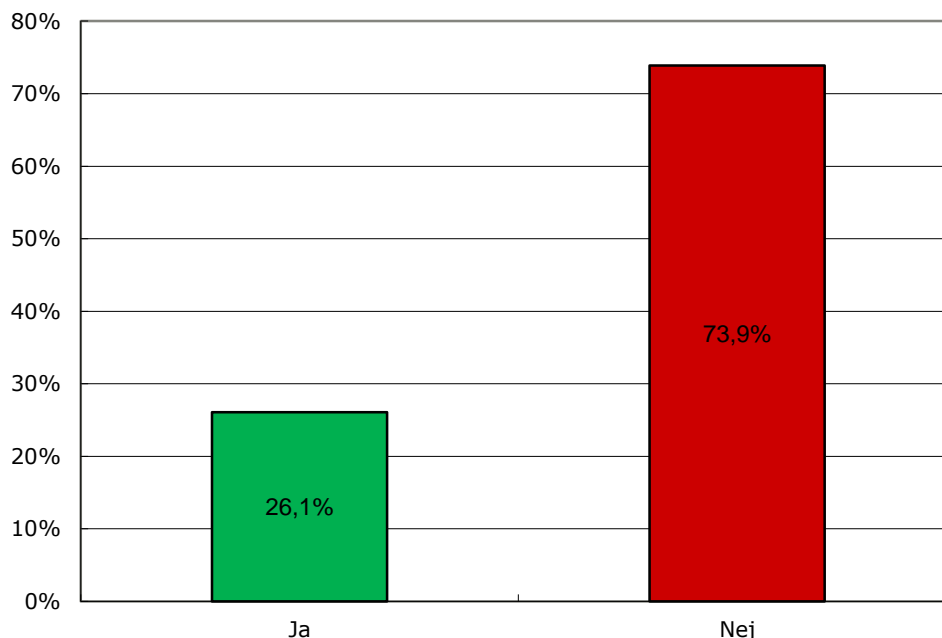
”Dåligt organiserat, bristfällig information om mål och hur man ska utvecklas inom yrket.”

I ordmolnet ovan åskådliggörs svaren på den öppna frågan ” Av vilken anledning har du övervägt att byta yrke? Skriv fritt!” Ordens storlek svarar mot hur relativt vanliga de var i svaren.

2.9 Avdelningar som i huvudsak drivs av studenter

Har du haft VFU-placering på studentsal, klinisk utbildningsavdelning (KUA), klinisk utbildningsmottagning (KUM) eller liknande avdelning som i huvudsak drivs av studenter?

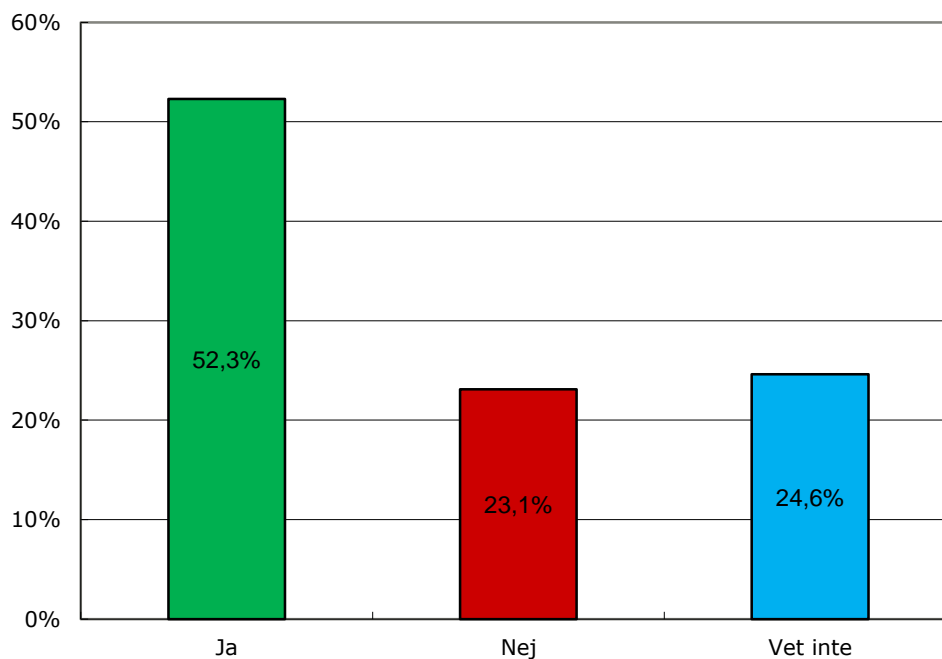

Klinisk utbildnings avdelning (KUA) och klinisk utbildnings mottagning (KUM), är verksamheter som drivs av studenter. Där arbetar studenter från olika professioner i team. Teamet har det övergripande ansvaret för patientens vård med stöd av erfarna yrkesspecifika handledare. På KUA och KUM ges studenter ökade teoretiska kunskaper, kunskap om den egna yrkesrollen, om andra professioner och teamträning.

I undersökningen uppger var fjärde student att de som en del i sin VFU haft placering på studentsal, klinisk utbildningsavdelning (KUA), klinisk utbildningsmottagning (KUM) eller liknande avdelning som drivs av studenter.

2.9.1 Tycker du att studentdriven enhet var bättre än traditionell VFU?

Tycker du att Studentsal, KUA, KUM eller annan liknande avdelning var bättre än traditionell VFU?

Av de studenterna som haft placeringar på studentsal eller liknande avdelning säger omkring hälften att de tyckte att det var bättre än traditionell VFU. Omkring var fjärde student som varit på studentsal tycker inte att det var bättre och övriga har svårt att göra en sådan bedömning.

2.10 Så här vill studenterna förbättra VFU

Det finns sex områden där studenterna tycker att sin VFU väsentligt kan förbättras. Det gäller informationen och samverkan mellan lärosäte och verksamhet, tilldelning av VFU-platser och fördelning av VFU samt att det är för många studieuppgifter från lärosätet parallellt med VFU. Vidare vill många se att det införs en obligatorisk handledarutbildning och att andelen VFU och praktiskt integrerad träning i utbildningen utökas. Slutligen tycker studenterna att bemötandet från både handledare och medarbetare kan förbättras på många arbetsplatser.

2.10.1 Förbättra handledares kompetens- och mer tid för handledning

”HANDLEDARUTBILDNINGAR! Den allra bästa handledaren jag haft hade gått en sån utbildning vid universitetet och hon var fantastisk.”

”Ersättning till handledare, avsatt tid för reflektion, mindre patienter, kolla intresset för att vara handledare”

”Mindre stressig arbetsmiljö med mer tid till reflektion och där studenten kan ta sin tid till att utföra uppgifter och inte handledaren behöver ta över pga tidsbrist men vet att detta är ett drömscenario i dagsläget tyvärr!”

2.10.2 Bättre kommunikation och samverkan mellan universitet och högskolor och verksamhet

”Bättre kommunikation mellan universitet och handledare. Gemensamma mål och riktlinjer..”

”Bättre kontakt mellan VFU- platsen och universiteten, framförallt innan VFU- perioden drar igång. Att lärarna informerar och är säkra på att VFU- placeringen vet vad studenten ska lära sig och att det faktisk genomförs, ha en sorts halvtidskontroll och åtgärda eventuella problem.”

2.10.3 Bättre möjlighet att påverka tilldelning av VFU-platser och fördelning av VFU

”Göra det möjligt att skicka in önskemål ang sin placering, många har fått placeringar inom områden som inte alls intresserar - platser som andra i kursen gärna hade varit på”

”Studenterna borde få mer möjligheter att välja minst en VFU-placering som hen vill (om så bara för 1 vecka). På så sätt kan studenterna motiveras mer samt möjlighet att se det som hen tänker vidareutbilda sig till eller liknande.”

2.10.4 Mer VFU och praktisk träning integrerat med utbildningen

Vid en närmare granskning av svar syns det att studenter från utbildningen till sjuksköterska och röntgensjuksköterska i större utsträckning uttrycker en önskan om mer praktisk träning. Utbildningen till biomedicinsk analytiker har i dag en stor del laborativa moment men även dessa studenter önska mer VFU.

”Längre VFU, som biomedicinsk analytiker finns en rad olika lab. För att hinna med och sätta sig in i dem behövs betydligt längre verksamhetsförlagd utbildning...”

”Mer praktisk träning inför VFU och fler förberedande föreläsningar om anatomi, patologi, diagnostik, metodik, m.m.”

2.10.5 Bättre balans i antal studieuppgifter från lärosätet och bättre integrering med VFU

”Tuffa veckor när VFU-tiden är 35 timmar/vecka + tid för att läsa in sig på sjukdomarna + VFU-uppgifter. Det blir ganska många timmar i veckan...”

”Att inte ställa så många krav i form av tentamen, uppgifter seminarier mm. Vi har för många uppgifter där man ska studera och/eller vara på plats. Man är redan 100 % på VFU så egentligen finns inte tid för så många tentamen eller uppgifter...”

2.10.6 Bättre studentbemötande

Många studenter beskriver bristande bemötande från handledare och medarbetare i verksamheterna.

”Bättre bemötande från medarbetare!”

”Bättre kommunikation och information till studenterna. Bättre bemötande så att studenter känner sig välkomna..”

3 Framtidens VFU om Vårdförbundet Student får drömma

Det är positivt att studenterna anser att sin VFU är bra men de problem studenterna beskriver måste tas på allvar. För att uppnå en högre och jämnare kvalitet på VFU anser Vårdförbundet Student att

3.1 Förbättrad samverkan och integrering mellan utbildning och verksamhet

Det är lärosätet uppdrag att skapa förutsättningar för att säkerställa att studenternas kliniska kunskaper och färdigheter motsvarar deras kommande yrkeskrav. För detta krävs ett aktivt samarbete och dialog mellan lärosätena och verksamheter inom all hälso- och sjukvård. Samarbetsorgan finns redan i dag på en del ställen och exempel på det är Vård-SAM. Där avtal gällande regional samverkan kring den verksamhetsförlagda utbildningen på grund- och avancerad nivå där landsting, regioner och lärosäten ingår som parter. Avtalen omfattar samverkan kring den långsiktiga strategiska utvecklingen, planering och genomförande av verksamhetsförlagd utbildning. Där specificeras ansvarsfördelningen och kvalitetskraven t.ex. genom handledarmodeller.

Vårdförbundet Student anser att bättre samverkan behövs för att VFU av högre och jämnare kvalitet skall erbjudas inom fler verksamheter inom hälso- och sjukvården så väl privat, landsting som kommuner. I dag upplever studenterna att möjligheten att påverka fördelning och tilldelning av VFU som begränsad. Lärosätet skall tydligt informera var den verksamhetsförlagda utbildningen är förlagd och om den innehåller placering långt utanför studieorten. Samt vilket stöd som finns att tillgå.

3.2 Förstärk handledarkompetensen med handledning på rätt nivå

Inom all hälso- och sjukvård behövs fler kliniska lektorat där disputerade sjuksköterskor, biomedicinska analytiker och röntgensjuksköterskor har ansvaret för det verksamhetsintegrerade lärandet. Och leder samarbetet med universitet och högskola och därigenom ansvarar för handledning, uppföljning och utvärdering av VFU. För att uppnå en högre och jämnare kvalitet på VFU anser Vårdförbundet Student att nya handledarmodeller måste utvecklas.

3.2.1 Handledare

För att vara handledare krävs tydliga kompetenskrav. Det som behövs är handledare med samma eller högre akademisk nivå som studenten man handleder och med handledarutbildning om 7,5 högskolepoäng samt dokumenterad yrkeserfarenhet.

3.2.2 Huvudhandledare

För att vara huvudhandledare krävs tydliga kompetenskrav. Det som behövs är huvudhandledare med dokumenterad yrkes- och handledarerfarenhet. Samma eller högre akademisk nivå som studenten man handleder och handledarutbildning om 7,5 högskolepoäng.

3.2.3 Handledarens förutsättningar

Handledning kräver tid och arbetsplatsen måste ge stöd och möjlighet för handledaruppdraget. I dag saknar många i verksamheterna rätt förutsättningarna att handleda studenter. Vårdförbundet Student anser att villkoren för handledare måste bli bättre med avsatt tid, stöd och att det blir en tydligare karriärväg. Vårdförbundet Students medlemmar framhåller vikten av intresserade och engagerade handledare med goda kunskaper om utbildningens lärandemål.

3.3 Fler förenade tjänster som bildar brygga mellan lärosätena och verksamheten

Förenadetjänster i form av kliniska adjunkter, kliniska lektorer och adjungerad klinisk adjunkt (AKA) finns i dag men fler behövs och är viktiga för att föra en nära dialog om lärandemål, ge utbildning och stöd till handledare samt utvärdera måluppfyllelse. Det är viktigt att förenade tjänster finns till alla delar av hälso- och sjukvården, kommunal, landsting och privat -så väl öppen som sluten vård.

3.4 Mer verksamhetsintegrerat lärande

Många studenter önskar längre och fler tillfällen med VFU och praktisk träning under sin utbildning. Vårdförbundet Student anser att verksamhetsintegrerat lärande (VIL) behöver få en större plats i utbildningen. VIL är ett samlingsbegrepp för pedagogiska modeller som bygger på samverkan och integrering mellan högre utbildning och verksamheter inom hälso- och sjukvården. VIL beskriver både kurser och moment och innefattar träning i patientnära miljöer och andra vårdliknade situationer som exempelvis interprofessionella utbildningsavdelningar.

3.5 Mer interprofessionellt lärande

Hälso- och sjukvården går mot ett allt mer personcentrerat förhållningssätt, något som kommer att ställa större krav på ett mer interprofessionellt lärande under utbildningen. Samarbete och teamarbete med andra professioner kommer då att bli avgörande för att möta framtidens nya krav. Redan under utbildningen behöver studenter förberedas och tränas i ett personcentrerat

förhållningssätt och på att arbeta i team. Vårdförbundet Student anser att lärosätena tillsammans med verksamheterna bör utveckla de moment där studenter från olika yrken tillsammans utvecklar sin framtida förmåga att samverka i sina respektive yrkesroller. Det finns goda exempel på tvärprofessionella inslag i utbildningarna som klinisk utbildnings avdelning (KUA) och klinisk utbildnings mottagning (KUM). Verksamheter som drivs av studenter med målet att ge studenter ökade teoretiska kunskaper, teamträning, kompetens om varandras yrken samt kunskap om den egna yrkesrollen.

3.6 Mer fokus på vårdverkssamhet som bedrivs inom primärvården

I framtiden kommer hälso- och sjukvård bedrivs alltmer inom primärvården och detta bör avspeglas i utbildningen. Det finns exempel på landsting där s.k akademiska vårdcentraler etablerats. Akademiska vårdcentraler (AVC) är en modell för att stärka patientnära forskning, utbildning och utveckling i syfte att höja vårdens kvalitet inom primärvården. AVC knyter samman forskning och högre utbildning med vardagen i primärvården. I framtiden ser Vårdförbundet Student att fler studenter får ta del av denna typ av verksamhet.

3.6.1 Mer VFU inom kommunal hälso- och sjukvård

Äldre personer med komplexa behov av vård och omsorg kommer öka. Allt mer av vården kommer i framtiden utföras utanför sjukhusen, i personernas hem och inom kommunerna. Vårdförbundet Student anser att det i framtiden måste kunna genomföras mer VFU inom kommunal omsorg och hälso- och sjukvård. Det är därför viktigt att kommunerna erbjuder fler VFU-platser med handledning på rätt nivå. Studenter skall i framtiden ses som en självklar del i den kommunala verksamheten.

4 Metod

Undersökningen har genomförts genom en webbenkät. Enkäten var möjlig att besvara under mars månad 2016. Flera påminnelser skickades också ut under perioden.

Definitioner

I rapporten benämns högskolor och universitet även som lärosäte.

Urval & svarsfrekvens

Webbenkäten har skickats till samtliga medlemmar i Vårdförbundet Student som går den sista terminen på utbildningarna till sjuksköterska, röntgensjuksköterska och biomedicinsk analytiker. Kravet har också varit att studenten har registrerat en e-postadress i Vårdförbundets medlemsregister.

Undersökningen är alltså inte en totalundersökning sett till samtliga studenter på de aktuella utbildningarna. Däremot utgör studien i princip en totalundersökning bland de sistaårs studerande som är medlemmar i Vårdförbundet Student. Det innebär att enkäten skickades till 1961 studerande runt om i Sverige. 791 studenter valde att besvara enkäten, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 40,3 procent. Inga frågor i enkäten var obligatoriska att besvara för att komma vidare. Det innebär att antalet svar per fråga ibland kan understiga 791 personer.

Mottagare	Svarande	Svarsfrekvens
1961	791	40,3%

Flest studerande finns på sjuksköterskeutbildningen, vilket också återspeglas i svarsfördelningen.

Svar fördelat på utbildningar	Andel	Antal
Sjuksköterska	83,3%	659
Röntgensjuksköterska	7,6%	60
Biomedicinsk analytiker	9,1%	72

Bortfall

En viktig del i enkätundersökningar är att analysera om de som svarat är representativa. Om bortfallsgruppen skiljer sig systematiskt från svarsgruppen kan resultaten från studien vara missvisande. En analys av representativitet kan göras genom jämförelse av egenskaper och se om dessa egenskaper fördelar sig lika hos de som svarat och i populationen som rapporten syftar att uttala sig om.

I undersökningen är det studenter som är medlemmar i Vårdförbundet och som studerar till biomedicinsk analytiker, röntgensjuksköterska och sjuksköterska som är populationen. Det är viktigt att undersöka egenskaper som antas ha en

koppling till vilka svar som ges på de frågor som ställs i enkäten. Exempelvis om upplevelsen av VFU skiljer sig beroende på om studenten läser till biomedicinsk analytiker, röntgensjuksköterska eller sjuksköterska är det viktigt att fördelningen mellan de olika utbildningarna är samma i svarsgruppen som i den population rapporten vill uttala sig om.

Vi har analyserat skillnader i hur svarsgruppen fördelar sig per profession, åldersgrupp och lärosäte jämfört med snittet för populationen. När det gäller de olika professionerna kan vi konstatera att gruppen som studerar till röntgensjuksköterska är något överrepresenterad, medan de som studerar till biomedicinska analytiker är något underrepresenterade i svarsgruppen. Vid en jämförelse av ålder mellan de som svarat på enkäten och övriga studenter som är medlemmar i Vårdförbundets kan vi se att fördelningen är snarlik. När det gäller lärosäte är Umeå universitet, Högskolan i Borås, samt Linnéuniversitetet något underrepresenterade. Högskolan i Jönköping, Lunds universitet och Uppsala universitet kan samtidigt ses som något överrepresenterade bland de svarande.

Samtliga analyserade skillnader i egenskaper mellan de som svarat på enkäten och den totala populationen av studenter är dock sammantaget relativt små och bör därför inte ha någon större inverkan på resultatet. Vi bedömer därför att, sett till de parametrar vi kunna kontrollera och trots att svarsfrekvensen är 40 procent, så bör de studerande vara tillräckligt representativa för att studien ska kunna anses ge en bra bild av hur studenterna i allmänhet ser på sin VFU.

VFU-ranking

Rankingen av årets VFU-placeringar, baseras på frågan ”Vilket sammanfattande betyg vill du ge dina VFU-placeringar?”. 775 studenter svarade på rankingfrågan. Överlag fick VFU-placeringarna ett gott betyg, med ett medelvärde på 4,58 på en skala från 1-6. Typvärdet var 5.

Av de lärosäten som har utbildningar för röntgensjuksköterskor och biomedicinsk analytiker är det ungefär hälften av lärosätena som har fem eller färre svarande. Det har därför inte varit meningsfullt att göra en ranking per utbildning. Istället är VFU-rankingen en totalranking där samtliga tre utbildningar räknas med om de bedrivs vid lärosätet.

Studenterna som har svarat på enkäten kommer från dessa universitet och högskolor

	Procent	Antal
Blekinge tekniska högskola	1,8%	14
Ersta Sköndals högskola	3,7%	29
Göteborgs universitet	4,7%	37
Högskolan Dalarna	3,5%	28
Högskolan Kristianstad	2,9%	23
Högskolan Väst	3,9%	31
Högskolan i Borås	2,7%	21
Högskolan i Gävle	1,6%	13
Högskolan i Halmstad	3,9%	31
Högskolan Jönköping	6,1%	48
Högskolan i Skövde	1,5%	12
Karlstad universitet	3,9%	31
Karolinska institutet	7,7%	61
Linköpings universitet	6,2%	49
Linnéuniversitetet	3,8%	30
Luleå tekniska universitet	3,3%	26
Lunds universitet	4,1%	32
Malmö högskola	4,7%	37
Mittuniversitetet	4,3%	34
Mälardalens högskola	3,3%	26
Röda korsets högskola	2,4%	19
Sophiahemmets högskola	2,4%	19
Umeå universitet	6,2%	49
Uppsala universitet	6,6%	52
Örebro universitet	4,8%	38
	100%	790

I Vårdförbundet samlas 114 000 sjuksköterskor, barnmorskor, biomedicinska analytiker och röntgensjuksköterskor. Tillsammans utvecklar vi vården, våra arbetsvillkor och våra professioner